

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светослав Светозаров Риболов

за присъждане на научната степен ДОКТОР по 2.4. *Религия и теология (Теология-патрология)* за дисертационния труд на Ангел Христов Петров,

АСКЕЗАТА НА ДРЕВНИЯ ХРИСТИЯНСКИ МЪЧЕНИК В СБЛЪСЪК С ТРАДИЦИОННИЯ ЕЗИЧЕСКИ МОРАЛ

Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“,

Катедра по историческо и систематическо богословие

1. Данни за процедурата

Процедурата е открита след решение на ФС на Богословския факултет от 21.05.2020 г., протокол № 11 и последваща заповед на проф. д-р Анастас Герджиков, Ректор на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-213 от 04.06.2020 г. На първото си заседание (15.06.2020 г.), научното жури в състав проф. д-р Александър Омарчевски, доц. д-р Светослав Риболов, доц. д-р свещ. Теодор Стойчев, доц. д-р Златомира Герджикова и доц. д-р Иво Топалилов констатира, че процедурата е проведена при стриктно спазване на всички законови изисквания. За председател е избран проф. д-р Александър Омарчевски, а за рецензенти проф. д-р Александър Омарчевски и доц. д-р свещ. Теодор Стойчев. На останалите членове бяха възложени писмени становища. Предаване на рецензии и становища бе определено да се извърши до 31.08.2020 г., а дата за открито заседание на научното жури и публична защита бе фиксирана на 21.09.2020 г.

2. Данни за докторанта

Ангел Христов Петров е роден на 25.10.1970 г. През 1994 г. завършва висше образование като инженер по авиационна техника в Долна Митрополия. През 2006 г. завършва Висшият евангелски богословски институт, а през 2016 г. втора магистратура по история в Нов български университет. От 2016 г. е докторант в катедра „Историческо и систематическо богословие“. Дълги години е работил като професионален военен в редовете на БНА, но понастоящем се занимава с педагогическа и книгопечатане.

3. Данни за дисертационното съчинение и автореферата

Целият труд се състои от 391 страници, като втората половина практически е приложение с преводи на корпуса от древни християнски мъченически актове, останали в съкровищницата на християнската литература. Съдържа увод, три глави, заключение и приложение. Използваната литература обхваща 136 заглавия, като от тях извори са 49, а изследвания са 36 на кирилица, 46 на латиница, 2 на гръцки, както и речници 1. Авторефератът предава точно съдържанието на дисертацията. Научните приноси са ясно и коректно формулирани. Авторът е публикувал и две статии в списание *Богословска мисъл/ Forum Theologicum Sardicense*, които са по темата на работата му.

Тъй като това е становище, а не рецензия, ще се спра на най-важните приносни моменти на труда на докторант Ангел Петков.

В изследването на докторант Ангел Петков прави приятно впечатление достоверната и подробна работа с корпуса на древни мъченически актове. Като преводач на текстовете, той ги познава в детайли и това му позволява да борави с лекота с наличния материал и да го анализира задълбочено.

Особено интересен и детайлен е анализът на съдебните процедури, организирани от римската администрация против християни. Изтъкнати са именно проблемните пунктове между традиционния езически морал, отлят и в законовите норми на Римската империя, и от друга страна, водещите жалони на християнския мъченик в неговия подвиг да отстоява вярата си. Именно тук виждаме какво дисертантът разбира под „аскезата на древнохристиянският мъченик“, т.е. това е неговият подвиг. В славянски „подвиг“ често превежда именно ѿбкѣσις.

Неминуемо оттук дисертантът се е впуснал и в други теми, които целят да поставят богословския контекст на вярата на древните християни, подложени на гонения. Теми като сътворението на човека от Бога, спасението и есхатологията, Христос са важни елементи от неговото изложение. Но несъмнено темата за смъртта се явява централна за подвига/аскезата на древнохристиянския мъченик. В силата на своята вяра в Бога той е преодоляла екзистенциалната гранична ситуация на смъртта, която иначе за езичника е краен предел и маркира екзистенциална невъзможност. Тук християнският мъченик, в подвига/аскезата на своята вероизповед е надделял над своя езически мъчител.

Държа да отбележа и опита на дисертанта да дефинира в жанрово отношение някои от по-знаковите текстове в корпуса. Това наистина е трудна задача. Редица изследователи, посочени от дисертанта, са правили опити да го направят и са дали интересни теории за литературните влияния на антични и късноантични жанрове върху формирането на ранните християнски мъченически актове, разкази и сборници. Предложените теории са интересни, но така или иначе, както и самият автор е отбелязал, не може да се дадат окончателни параметри на тези влияния и да се фиксират точни и ясни прехождания от жанр в жанр. Все пак тази част от работата подава интересен материал за осмисляне на определени епизоди в мъченическите актове и за по-ясно схващане на разминаването между редица морални концепти в езическия традиционен морал в епохата на II-IV в. и новите жалони на християнските принципи на живот. Така тук от особено значение е разгледано понятието за достойнство от християнска и езическа гледна точка.

Като цяло сблъсъкът между езически морал и християнски подвиг/аскеза, както става ясно от дисертацията, се съсредоточава в ценността на човека. За християнството, за Богооткровеното Христово учение човекът е висша ценност, доколкото е венецът на творението, докато за езическия морал човекът стои ситуиран в съвсем друга среда и представлява нещо съвсем различно.

Заключение

Така, като имам предвид това, че дисертационният труд на Ангел Христов Петров съответства на изискванията на *Закона за развитие на академичния състав в РБ, на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ*, а също и това, че са спазени всички процедури, свързани с подготовката на докторанта и придвижването на труда за публична защита, препоръчвам на уважаемото научно жури да му присъди научната степен „доктор“.

София 01.08.2020 г.

Доц. д-р Светослав С. Риболов